

Ce au fost aceste cercetări arheologice? În momentul inițierii lor, autorul a conceput un plan de cercetare sistematică, dar în realitate a fost dependent de diferite conjuncturi și de lucrări de orice altă natură efectuate în incintă. Săpăturile s-au făcut într-un sit în care ultimele intervenții de proporții, însemnând reconstruirea însăși a bisericii, au avut loc în secolul al XIX-lea. Biserica a fost reconstruită de 2 ori pe aceleași fundații, cu aceleași materiale. Casa domnească împreună cu anexele ei au fost demolate probabil deja în secolul al XV-lea, topografia acestor clădiri, foarte mișcătoare, fiind încă de clarificat. Într-un astfel de context, cercetarea arheologică are nevoie de suprafețe mari, în care să se poată adânci străbătând consistentele depuneri moderne. În limitele unor săpături în tranșee late de 1–2 m, este foarte greu să legăm informațiile între ele. Autorul demonstrează însă că și în astfel de condiții o documentare sistematică poate duce, în timp, la formularea unor concluzii. Cartea domnului Gheorghe I. Cantacuzino poate fi considerată, din această perspectivă, o adevărată demonstrație de metodă despre maniera în care o cercetare arheologică fragmentară poate fi documentată, interpretată și integrată într-un demers istoric general. Studiul necropolei, al ceramicii, al celorlalte obiecte interpretate în contextul propriu își arată fiecare valoarea în aprecierea și descrierea structurilor zidite.

Imaginea pe care o crează Gheorghe I. Cantacuzino însumează ceea ce cunoaștem despre orașul medieval Câmpulung și detaliază ceea ce ar trebui să cunoaștem despre reședința domnească, de la începuturile acesteia în secolul XIV și până la transformarea ei în centrul unei parohii, probabil deja în secolul al XV-lea, urmărind în continuare evoluția sitului până aproape de epoca noastră. Pentru cititorul superficial s-ar putea naște nedumeriri: cele mai multe probleme sunt enunțate, dar nerezolvate. Cititorul atent simte tristețea cercetătorului care a asistat la mari nedreptăți: acolo unde ar fi trebuit să fie posibile investigații sistematice pe suprafețe întinse, acolo unde nicio săpătură în perimetrul așezării nu ar fi trebuit, și nu ar trebui să fie permisă fără a fi precedată de o cercetare arheologică – mai nimic din toate acestea nu s-a întâmplat.

Privită în ansamblul ei, este o lucrare cu totul remarcabilă, în care arheologul medievist va găsi multe soluții și modele de urmat. Nu aș putea încheia acest comentariu fără a evidenția eleganța autorului în aprecierea cercetărilor mai vechi ale sitului: o eleganță care singură poate da măsura unui profesionist.

Daniela Marcu Istrate

Steppe Lands and the World Beyond Them: Studies in Honor of Victor Spinei on his 70th Birthday, edited by Florin Curta & Bogdan Petru Maleon, Ed. Universității “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, 797 p.

Volumul de față este unul omagial, editat cu ocazia împlinirii a 70 de ani de către academicianul și profesorul Victor Spinei. Apărut la editura universității ieșene, în condiții grafice excelente, cartea reunește o serie de studii venite din partea specialiștilor din țară și de peste hotare. Din cele 37 de studii nu mai puțin de 22 sunt scrise de autori din afara țării (Franța, Statele Unite ale Americii, Bulgaria, Austria, China etc.). Subiectele sunt în general subsumate ariei tematice reprezentate de epoca migrațiilor

târzii dar ating și alte problematici dedicate secolelor XV–XVI. Este o îmbinare a cercetărilor de arheologie cu cele dedicate analizei filologice și interpretative a unor texte de epocă, o diversitate tematică care oferă noi perspective asupra înțelegerii unui mileniu mai puțin cunoscut în istoriografie. Lucrarea se deschide cu prezentarea activității și bibliografiei persoanei gratulate, alcătuită de către cei doi editori, aspect ce aduce în prim plan câmpul de investigație arheologică și istorică al profesorului Spinei în mai bine de 40 de ani de muncă.

Materialul foarte vast al volumului a fost împărțit în șase secțiuni. Prima dintre ele, *Nomazii timpurii*, reunește șase studii bazate pe analiza izvoarelor scrise și arheologice, cercetări care încearcă să surprindă aspecte legate de problematica vechilor slavi, a avarilor și a pecenegilor din spațiul asiatic și european. Surprinde plăcut prezența unor autori din Extremul Orient, fapt prea puțin întâlnit în publicațiile românești.

A doua parte a volumului e constituită de cele opt studii dedicate *Nomazilor din Balcani și spațiul central european*. Autorii acestei părți au urmărit în general impactul migrațiilor (pecenegi, uzi, cumani) în zona Dunării inferioare în secolele X–XI și modalitatea de interacțiune cu populația sedentară din arealul aflat în discuție.

Următoarele șase studii, încadrate în cea de-a treia parte a lucrării, încearcă să surprindă *impactul mongol și urmările invaziei mongole din anul 1241*. Este o tematică dezbătută intens în literatura de specialitate, bine reprezentată și în istoriografia românească, inclusiv prin paginile dedicate subiectului de către profesorul Victor Spinei.

După ce primele secțiuni au concentrat majoritatea contribuțiilor venite din străinătate, ultimele trei părți ale volumului aduc în prim plan demersurile științifice ale cercetătorilor autohtoni. Deși conține numai patru studii, cea de-a patra parte a cărții, dedicată *arheologiei medievale din interiorul și din afara stepelor*, concentrează cercetările românești legate de subiecte diverse, cum ar fi podoabele sau arhitectura laică și ecleziastică în perioada emergenței statelor medievale românești.

Penultima parte a volumului a fost dedicată *vieții urbane între imperiul stepelor și Bizanț*. Autorii studiilor au încercat să surprindă importanța urbanității în arealul est-carpatic în secolele XIV–XVI, respectiv modul de structurare a orașelor sau de poziționare a lor pe axa economică și comercială a vremii. În fine, ultima secțiune, a șasea, conține studii axate pe problematici privitoare la *lumea din afara stepelor*. Este vorba de perioada medievală clasică și cea modernă timpurie, tematicile fiind subsumate istoriei politice în secolele IX–XVI și a legăturilor dintre lumea occidentală și cea răsăriteană.

Volumul reprezintă un pas important pentru istoriografia românească interesată de cercetarea epocii migrațiilor și cea medievală timpurie. Este meritul editorilor care au reușit să atragă contribuții valoroase din afara spațiului românesc și din țară, conturându-se racordarea scrisului istoric românesc la noile tendințe istoriografice.

Adrian Magina